

POPULARNONAUKOWE STRESZCZENIE PROJEKTU

Warszawa w czasie okupacji była opleciona siecią rozmaitych nielegalnych działań. Funkcjonowało tu Polskie Państwo Podziemne ze strukturami cywilnymi i wojskowymi, tajne nauczanie, rozmaite układy interesów handlowych, siatki pomocy i samopomocy, a także macki donosicieli i tajnych współpracowników okupanta. W moim projekcie chcę przyjrzeć się bliżej – i na ile to możliwe, także odtworzyć – sieć pomocy Żydom w okupacyjnej Warszawie. Oprócz „oficjalnej” siatki pomocy „Żegoty” istniały tutaj także „prywatne” sieci. O Polakach pomagających Żydom wiemy stosunkowo dużo – wielu z nich zostało nagrodzonych medalem Sprawiedliwych wśród narodów świata. Niewiele jednak, niemal nic nie wiemy (i nie istnieje na ten temat żadne opracowanie naukowe) o Żydach pomagających innym Żydom. Z definicji nie dostają oni medalu Sprawiedliwych, gdyż ten przeznaczony jest jedynie dla nie-Żydów, ich heroiczne i ryzykowne, często zakończone śmiercią działania na rzecz ratowania członków rodzin, znajomych a także całkiem obcych ludzi – powinny zostać opisane i uznane.

Celem planowanego projektu jest opisanie wielu sieci powiązań pomiędzy ukrywającymi się w latach 1939-1945 w okupowanej Warszawie Żydami oraz tymi, którzy im pomagali (a także szkodzili). Zamierzam (na tyle, na ile to możliwe) odtworzyć żydowskie i polsko-żydowskie, „oficjalne” i „prywatne” sieci pomocy oraz przedstawić je w obrazowy sposób na interaktywnej, internetowej mapie miasta. Istotne pytania badawcze, które sobie stawiam dotyczą metod i sposobów pomocy, jej jakości, charakteru, kosztów (materialnych i psychologicznych), a także skuteczności.

Z wszelkiej dostępnej dokumentacji archiwalnej oraz wspomnieniowej wybrane zostaną informacje pozwalające na identyfikację tak ukrywających się, jak i osób niosących im pomoc (względnie odmawiających im tej pomocy lub też występujących przeciwko nim). Bezpośrednim końcowym efektem tego projektu będzie opracowanie tematu oraz interaktywna „mapa przetrwania” zbudowana w oparciu o bazę danych, stanowiącą wynik przeprowadzonych kwerend i analiz. Ten pionierski projekt stworzy narzędzie dostępne dla innych badaczy, inspirujące do korzystania z niego przy tworzeniu swoich projektów i odpowiadania na własne pytania badawcze.